

Sosyal Bilgiler (4-5. Sınıf) Programlarındaki Ölçme Değerlendirme Yöntemlerinin Kullanılma Nedenleri ve Uygulamaların Yeterliliği**

Meltem Ataman¹ ve Yücel Kabapınar^{2,*}

¹ Millî Eğitim Bakanlığı, Türkiye

² Marmara Üniversitesi, Türkiye

Alındı: 12.04.2012 - Düzeltildi: 08.05.2012 - Kabul Edildi: 11.05.2012

Özet

Bu araştırmayla sınıf öğretmenlerinin 1998 ve 2004 programlarında kullandıkları ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerinin kullanılma nedenleri ve uygulamaların yeterliliğini saptamak amaçlanmıştır. Açık ve kapalı uçlu soruların yer aldığı anket ile yarı yapılandırılmış görüşme, araştırmanın veri toplama araçlarıdır. 318 sınıf öğretmeni anketteki kapalı uçlu sorulara yanıt verirken, toplam 129 öğretmen ise anketin açık uçlu sorularını cevaplamıştır. Bu çalışma grubundan 17'si kadın, 11'i erkek toplam 28 öğretmenle yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Veriler içerik analizine tabi tutularak belirli kategoriler altında sayısallaştırılmıştır. Öğretmenler tarafından 2004 programında kullanılan ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerinin kullanılma nedenlerinden bazıları; öğrencilere sorumluluk kazandırması, öğrencilerin araştırma gücünü yükseltmesi, derse ilgiyi ve ders başarısını artırması, öğrencilerin kendilerini tanımalarını sağlaması olarak bulunmuştur. Uygulamaların yeterliliği noktasında yaşanan güçlükler arasında ise, öğretmenlerin bilgi eksiklikleri, sisteme alışamamaları, sınıfların kalabalıklığı, fiziksel koşulların yetersizliği, öğrencilerin imkânlarının araştırma yapmaya elverişli olmaması, öğrencilerin yanlış davranabilmesi ve bazı değerlendirmelerin öğretmene yük getirmesi sıralanmıştır. 2004 programındaki ölçme ve değerlendirme tekniklerinin öğrencileri araştırma, özgüven, sorumluluk ve kendini ifade noktasında geliştirdiği tespit edilmiştir. 2004 programı ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerinin uygulanmasında karşılaşılan problemlerin çözümü noktasında öğretmenlere verilen hizmet içi eğitimlerin verimliliğinin artırılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Ölçme ve Değerlendirme, Ölçme Yöntemleri

Giriş

2004 yılı öğretim programıyla öğrenme anlayışı, müfredat programı, ders kitapları ve sınıf içi etkinliklerinde önemli yapısal değişikliklere gidilmiştir. Bunlara paralel olarak ölçme ve değerlendirme sistemi de kökten değişiklikler ve yeniliklerle karşı karşıya kalmış, ölçme ve değerlendirmenin amaç ve işlevi yeniden tanımlanmıştır. 2004 yılı öğretim programları yapılandırmacı öğrenme anlayışına dayanmaktadır. Yapılandırmacılık felsefesine göre her öğrenci bilgiyi zihninde önceki deneyimlerinden yararlanarak yeniden yapılandırır. Böylece

* Sorumlu Yazar: e-posta: ykabapinar@marmara.edu.tr

** Bu araştırma, "Benzeşen ve Ayrışan Yönleriyle 1998 ve 2004 İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programları'nda (4-5. Sınıflar) Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Teknikleri ve Bunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri" adlı yüksek lisans tezinin bir kesitinden oluşmaktadır.

ISSN: 2146-7811, ©2012

her öğrenci bilgiyi farklı şekilde algılar. Her öğrencinin bilgiyi anlayışı farklı olacağından tek tip bir ölçme değerlendirme yöntemiyle öğrencileri değerlendirmek yanlış ya da eksik değerlendirmelere yol açacaktır. Ayrıca bilginin öğrenilip öğrenilmediğinin yanında bu öğrenme sürecinde öğrencinin neler yaşadığı, nasıl gelişme gösterdiği de göz önünde bulundurulmalıdır. 2004 yılı öğretim programlarında değerlendirme ile sadece öğrenme ürünü değil, öğrencinin öğrenme süreçleri de izlenir ve bu süreç değerlendirilerek gerektiğinde kullanılan sınıf etkinlikleri değiştirilir (MEB, 2004a, 2004b). “Yapılandırmacılık ‘Ne öğretilmeli?’ yerine, ‘Birey nasıl öğrenir?’ sorusu ile ilgilenmektedir” (Karadüz, 2010, 135-154). Sonuç değerlendirmede öğrenci sürecin hangi basamağında hata yaptığını göremez ve bu nedenle hatalarını düzeltmede yetersiz kalır. Süreç değerlendirmede ise bireyin, ne kadar öğrendiğinin yanında bilgiyi nasıl öğrendiği, yeni öğrenme durumları karşısında onu nasıl yapılandırdığı üzerine odaklanılır (Karatay, 2010, 155-178). “Ölçme ve değerlendirme yönünden bir iş veya performansı süreç ve sonuç olarak ayırmaya şu bakımdan gerek vardır; iyi bir sonuç bazen rastlantı ile veya gelişigüzel yollardan sağlanabileceği gibi, sürecin kapsamına giren işlerin tam ve kusursuz izlenmesi de her zaman istenilen sonucu vermeyebilir. Bu nedenle, öğrencinin performans gelişimini hem süreç olarak hem de sonuç olarak değerlendirmek gerekir” (Yıldırım, 1999, s. 30).

2004 yılı öğretim programıyla beraber eğitim sistemimize alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri adı altında pek çok yöntem girmiştir. Bunlardan bazıları araştırma/çalışma kâğıtları, rubrik, proje, öz değerlendirme, portfolyo (öğrenci ürün dosyası) olarak sıralanabilir. Araştırma/çalışma kâğıtları öğrencilerin araştırma yapıp bunu kâğıda doğru bir şekilde aktarmasını içerir. Eğitimin her kademesinde kullanılır. Bu yöntem performans değerlendirme maddesi olarak oldukça uygundur.

Pate, Homestead ve McGinnis’in (1993, Aktaran: Deniz, 2002) belirttiklerine göre rubrik; kabul edilebilir ya da edilemez performansın sınırlarının, öğrenciler ve öğretmenler için açıkça belirlenen kriter grubu ölçөгüdür. Performansın mükemmellik derecesi, bir işin hiç yapılamadığı ve en mükemmel biçimde yapıldığı noktaları birleştiren çizginin herhangi bir yerinde olur. Bu nedenle performansın mükemmellik derecelerini belirtmek için dereceleme ölçekleri kullanılır. Dereceleme ölçekleri, performansı tanımlayan ölçütleri içeren puanlama rehberidir. Herhangi bir çalışmanın puanlanması için geliştirilmiş ölçütleri içeren bir araçtır. En faydalı dereceleme ölçekleri, kendi yaptıklarınızdır. Çünkü öğrencilerinden ne beklediğini, öğrencilerinin özelliklerini, konunun derinliğini, özelliklerini öğretmen bilmektedir (MEB, 2004b, s. 111).

Bir konu hakkında derinlemesine inceleme yapılması amacıyla verilen soru veya sorulara proje denir. Proje bireysel olabileceği gibi, birden çok öğrencinin birlikte yapacakları bir çalışma da olabilir. Öğrencilerin bir konuyu kendi başlarına inceleyip sonuçlarını rapor etmesi, bir problemi kendi başına çözmesi, bir araç geliştirmesi gibi üst düzey beceriler vardır. Bu becerilerin geliştirilmesi ve yoklanması ders saatleri içinde çoğu zaman mümkün olmaz. Çünkü öğrencinin sınıf dışında çalışması ve okul dışındaki kaynaklardan yararlanması gerekir. Projeler bu tür çalışmalar için elverişlidir. Projeler ders dışına taşarsa öğrencinin kendisinin yapıp yapmadığının kontrolü güçleşir. Öğretmenin takdir hakkı fazladır (MEB, 2001, s.78-79). Bu tekniklere yönelik teorik olarak gerekli altyapı hazırlanmış olmakla birlikte, uygulamada öğretmenlerin yaşayacağı sıkıntıları giderme yolunda yeterli çalışma yapılmamıştır. 2004 yılı öğretim programları hakkında bilgilendirme amacıyla hizmet içi eğitimler düzenlenmiş de olsa ölçme ve değerlendirme alanında ayrı bir eğitim verilmemiştir. Dolayısıyla ölçme ve değerlendirme alanında önceden yapılmış araştırmalara bakarak görece yetersiz bulunan öğretmenlerimizin bu yeni teknikler hakkında ne kadar bilgi sahibi oldukları ve ne kadar uygulamaya geçirebildikleri konusu bir problem teşkil etmektedir. Bu çerçevede araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1) Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme tekniklerini [Öz Değerlendirme, Dereceleme Ölçeği (Rubrik), Öğrenci Ürün Dosyası (Portfolyo), Araştırma/Çalışma Kâğıdı, Proje] kullanıp kullanmama nedenleri nelerdir?

2) Öğretmenlerin öğrencilerin hoşlandığı ve başarılı olduğu ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerine ilişkin görüşleri nelerdir?

3) Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmenin okullarda kuralına uygun yapılıp yapılmadığı ve yapılmama nedenlerine ilişkin görüşleri nelerdir?

4) Öğretmenlerin 1998 programı yürürlükteyken öğrencilerin derse ilgisi ve dersteki başarısı ile 2004 programı yürürlüğe girdikten sonra öğrencilerin derse ilgisi ve dersteki başarısının karşılaştırılması konusundaki görüşleri nelerdir?

5) Öğretmenlerin 2004 programı yürürlüğe girdikten sonra kullanılmaya başlanan ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerinin öğrencileri geliştirip geliştirmediği ve hangi yönden geliştirdiği konusundaki görüşleri nelerdir?

Yöntem

Veri Toplama Araçları

Bu araştırma hem nitel hem de nicel yöntemler bir arada kullanılarak yapılmıştır. Açık uçlu soruların da bulunduğu anket ve gönüllülük esasına göre yapılan görüşmeler bu araştırmanın veri toplama araçlarıdır. Görüşme yarı yapılandırılmış olarak hazırlanmıştır. Görüşmelerde öğretmenlerden alınan izin doğrultusunda ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Görüşme formu, altı sorudan oluşmaktadır. Bu sorular öğretmenlerin 1998 ve 2004 öğretim programlarında kullandıkları ölçme ve değerlendirme yöntem ve teknikleri hakkındaki bilgi, deneyim ve uygulamalarına yönelik görüşlerini almak; bu alanda yaşadıkları sıkıntıları ve olumlu gördükleri boyutları saptamak için hazırlanmıştır. Ankette yer alan sorular araştırmacılar tarafından hazırlandıktan sonra, anket taslağı, kapsam geçerliliğini test etmek amacıyla 5 alan uzmanı tarafından incelenmiştir. Alınan görüşler doğrultusunda anket formu gerek içerik gerekse biçimsel açıdan yeniden düzenlenmiştir.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni, İstanbul ili Anadolu Yakası'nda görev yapmakta olan Sosyal Bilgiler dersinin yer aldığı ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, Kartal, Kadıköy ve Sultanbeyli ilçelerindeki ilköğretim okullarında 4. ve 5. sınıf okutmakta olan 318 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Örneklem dahil olan Kadıköy, Kartal, Sultanbeyli ilçelerinin her biri küme olarak kabul edilmiş bu kümelerden rastgele seçilen okullarda uygulamalar yapılarak oransız küme örnekleme yoluyla örneklem seçimi yapılmıştır (Karasar, 2005, s.115). Bu 318 kişilik örneklem grubundan gönüllülük esasına göre seçilen 28 öğretmenle nitel araştırma yöntemlerinden görüşme yapılmıştır. Araştırmaya temel olarak Sosyal Bilgiler dersinin seçilmesinin nedeni, yeni ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerinin tamamına yakınının bu derste etkin olarak kullanılabilmesidir.

Verilerin Analizi

Anket formundan elde edilen veriler SPSS istatistik programı kullanılarak analiz edilmiş, frekans ve yüzde tabloları oluşturulmuştur. Ses kayıtlarının çözümlenmesiyle elde edilen veriler ile anket formundaki açık uçlu sorulardan elde edilen veriler, nitel araştırmalarda kullanılan veri çözümlenme yöntemlerinden İçerik Analizi uygulanarak verilen cevaplar kodlanmıştır (Yıldırım, Şimşek, 2004, 174). Kodlama yapıldıktan sonra veriler sınıflanmış ve kullanılan ortak ifadeler tespit edilerek madde haline getirilmiştir. Analizler

yapılırken bazı öğretmenlerin sorulara birden çok yanıt verdiği görülmüştür. Bu nedenle sınıflandırmalar, verilen tüm yanıtlar dikkate alınarak yapılmıştır. Bunun ardından söz konusu sınıflandırma sistemi kullanılarak açık uçlu sorulara verilen yanıtlar bir kez de ikinci bir araştırmacı tarafından kodlanmış ve iki kodlama arasındaki tutarlılık (“inter-coder” ya da “inter-rater reliability”) 0.86 olarak bulunmuştur. Tutarlılığın yüksek oluşu nitel analizlerin iç güvenilirliği olarak kabul edilmiştir. Görüşme kağıtları ve anket formları hazırlanan bu kodlamaya göre tekrar değerlendirilerek öğretmenlerin kullandıkları ifadeler tablodaki ifadelerle eşleştirilmiştir. Böylelikle verilen cevapların frekansları kaydedilerek veriler nicel forma dönüştürülmüştür. Elde edilen bu bulgular ile araştırmanın diğer bulguları karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Böylece çeşitli ve farklılaşan yöntemlerle toplanan verilerden elde edilen bulgular arasındaki tutarlılık incelenmiştir. Ayrıca araştırmanın iç güvenilirliğini önemli ölçüde yükselteceği önerildiğinden (LeCompte ve Goetz, 1982, Silverman, 1993) araştırmanın sonuçları rapor edilirken doğrudan görüşme alıntılarında ve ankette yer alan açık uçlu sorulara verilen cevaplardan el yazısı kesitlerine de yer verilmiştir. Bu veriler sunulurken kullanılan rakamlar öğretmenlere kodlama sürecinde verilen numarayı göstermektedir.

Bulgular

1) *Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerini [Öz Değerlendirme, Dereceleme Ölçeği (Rubrik), Öğrenci Ürün Dosyası (Portfolyo), Araştırma/Çalışma Kağıdı, Proje] Kullanıp Kullanmama Nedenleri Nelerdir?*

Bu araştırma sorusunun yanıtlanması için anketi dolduran 318 öğretmenin cevapları analiz edilmiş, elde edilen sonuçlar görüşme yapılan 28 öğretmenin ve ankette yer alan açık uçlu sorulara yanıt veren 129 öğretmenin cevaplarından alıntılarla desteklenmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin öz değerlendirme kullanma ve kullanmama nedenleri

NEDENLER		EVET		HAYIR		TOPLAM	
		f	%	f	%	f	%
Öz Değerlendirme Kullanma Nedenleri	Öğrencilerin kendi güçlü ve zayıf yönlerini tanımalarına yardım etmesi	180	56,6	138	43,4	318	100,0
	Öğrencilerin kendi yeteneklerini keşfetmesine yardımcı olması	173	54,4	145	45,6	318	100,0
	Öğrenciye kendini değerlendirme becerisi kazandırması	135	42,5	183	57,5	318	100,0
	Öğrenciye öz disiplin kazandırması	132	41,5	186	58,5	318	100,0
	Öğrenciye sorumluluk kazandırması	129	40,6	189	59,4	318	100,0
	Öğrencilerin motivasyonlarını artırması	106	33,3	212	66,7	318	100,0
	Her derste uygulanabilmesi	82	25,8	236	74,2	318	100,0
	Okuduğunu anlayan herkese kolaylıkla uygulanabilmesi	65	20,4	253	79,6	318	100,0
	Yazılı anlatım becerisi yeterince gelişmemiş olan ilköğretimin ilk yıllarındaki öğrencilere uygun olması	50	15,7	268	84,3	318	100,0
	Kayıt olarak saklanabilmesi, istenildiğinde gözden geçirilebilmesi	48	15,1	270	84,9	318	100,0
Diğer	2	0,6	316	99,4	318	100,0	
Öz Değerlendirme Kullanmama Nedenleri	Öğrencilerin yanlı davranabilmesi	25	9,1	289	90,9	318	100,0
	Yöntemin yararına inanmaması	18	5,7	300	94,3	318	100,0
	Yöntem hakkında yeterli bilgisinin olmaması	18	5,7	300	94,3	318	100,0
	Diğer	4	1,3	314	98,7	318	100,0

Tablo 1'e göre öz değerlendirme kullanma nedenlerinin başında %56,6 ile “öğrencilerin kendi güçlü ve zayıf yönlerini tanımalarına yardım etmesi”, %54,4 ile “öğrencilerin kendi yeteneklerini keşfetmesine yardımcı olması”, %42,5 ile “öğrenciye kendini değerlendirme

becerisi kazandırması”, %41,5 ile “öğrenciye öz disiplin kazandırması” gelmektedir. Buna karşılık kullanmama nedenlerinin başında ise %9,1 ile “öğrencilerin yanlış davranabilmesi”, %5,7 ile “yöntemin yararına inanmaması” ve “yöntem hakkında yeterli bilgisinin olmaması” gelmektedir. Öz değerlendirme ile ilgili görüşme yapılan öğretmenler ise, anket sonuçlarıyla paralel olarak şunları dile getirmiştir;

Ö20. Öğrencinin kendi kendini değerlendirebilmesi çok güzel. Gerçi ben eskiden de yapıyordum. Sınavlarını dağıtıp doğruları söylüyorduk. Her öğrenci cevaplarına artı eksi veriyordu. Sonra yanındaki arkadaşıyla kâğıtlarını değiştirip kontrol ediyorlardı. Ama şimdi daha düzenli ve güzel oldu tabii ki. Öz ve akran değerlendirmelerle kendilerini daha iyi tanıyorlar en başta.

Öz değerlendirmelerin öğrencilerin kendilerini tanımasına faydası olduğunu belirten bu öğretmenin yanında, değerlendirmenin daha objektif olmasını sağladığını belirten bir diğer öğretmen ise şunları söylemiştir;

Ö19. Şimdi öğrenci hem kendisini değerlendiriyor hem de biz kendi çapımızda. Eskiden o kadar sağlıklı olmuyordu. Sadece biz değerlendiriyorduk. Şimdi çocuk bazen doğru olmadığı halde kendini çok iyi gösterebiliyor. Ya da çocuk çok iyi olduğu halde daha mütevazı davranabiliyor. O zaman öğretmenin değerlendirmesi devreye giriyor. Daha sağlıklı değerlendirme yapılmış oluyor.

Öz değerlendirmeye olumsuz bakan öğretmenlerden biri, öz değerlendirmenin kâğıtta kaldığını belirtirken, bir diğeri ise öğrencilerin dürüst davranmadıklarını dile getirmiştir.

Ö15. Öz değerlendirme kâğıtta kalıyor. Öz değerlendirmede çocuk bir yetişkin gibi kendini yenileyemiyor. Kısmen işaretlediyse bunu ilerletmeli, daha iyi yapmalıyım diye düşünemiyor. Öğretmen yönlendirebiliyor ancak.

Ö14. Kendilerini değerlendirdikleri formların hiçbir faydasını görmedim. Çocuklar hep yalan söylüyorlar. Çoğu okumadan cevaplıyor.

Öz değerlendirme hakkında görüldüğü gibi öğretmenler arasında farklı bakış açıları bulunmaktadır. Olumsuz fikirlerin, öz değerlendirmenin zamanla doğru sonuçlar veren, başta öğrencilerin alışma sürecinin geçmesinin gerektiği bir yöntem olmasından kaynaklandığı varsayılmaktadır. Aşağıda Tablo 2’de ise, öğretmenlerin dereceleme ölçeği (rubrik) kullanma/kullanmama nedenlerine ilişkin analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin dereceleme ölçeği (rubrik) kullanma ve kullanmama nedenleri

	NEDENLER	EVET		HAYIR		TOPLAM	
		f	%	f	%	f	%
Dereceleme Ölçeği (Rubrik) Kullanma Nedenleri	Öğrenciye sorumluluk kazandırması	69	21,7	249	78,3	318	100,0
	Nesnellik sağlaması	68	21,4	250	78,6	318	100,0
	Diğer yöntemlerin değerlendirilmesini kolaylaştırması	61	19,2	257	80,8	318	100,0
	Puanlama için harcanan süreyi kısaltması	56	17,6	262	82,4	318	100,0
	Kullanışlı olması	54	17,0	264	83,0	318	100,0
	Sınav kaygısını azaltması	53	16,7	265	83,3	318	100,0
	Her derste uygulanabilmesi	49	15,4	269	84,6	318	100,0
	Yazılı anlatım becerisi gelişmemiş olan öğrencilere uygun olması	41	12,9	277	87,1	318	100,0
	Kayıt olarak saklanabilmesi, istenildiğinde gözden geçirilebilmesi	34	10,7	284	89,3	318	100,0
	Diğer	2	0,6	316	99,4	318	100,0

Dereceleme Ölçeği (Rubrik) Kullanmama Nedenleri							
		f	%	f	%	f	%
	Sınıfın kalabalık olması	67	21,1	251	78,9	318	100,0
	Yöntem hakkında yeterli bilgimin olmaması	40	12,6	278	87,4	318	100,0
	Fiziksel koşulların yetersiz olması	39	12,3	279	87,7	318	100,0
	Hazırlama güçlüğü olması	38	11,9	280	88,1	318	100,0
	Öğretmene fazla yük getirmesi	28	8,8	290	91,2	318	100,0
	Küçük sınıflarda uygulama güçlüğü olması	24	7,5	294	92,5	318	100,0
	Yöntemin yararına inanmaması	17	5,3	301	94,7	318	100,0
	Diğer	0	0	318	100,0	318	100,0

Tablo 2'ye göre öğretmenlerin dereceleme ölçeği (Rubrik) kullanma nedenlerinin başında %21,7 ile “öğrenciye sorumluluk kazandırması”, %21,4 ile “nesnellik sağlaması”, %19,2 ile “diğer yöntemlerin değerlendirilmesini kolaylaştırması” gelmektedir. Buna karşılık kullanmama nedenlerinin başında ise %21,1 ile “sınıfın kalabalık olması”, %12,6 ile “yöntem hakkında yeterli bilgisinin olmaması”, %12,3 ile “fiziksel koşulların yetersiz olması” gelmektedir. Dereceleme ölçekleri ile ilgili genel kanı öğrencilere sorumluluk kazandırma konusunda başarılı bir yöntem olduğu ancak kalabalık sınıflarda uygulamanın zor olduğu yönündedir. Aşağıda Tablo 3'te ise, öğretmenlerin öğrenci ürün dosyası (portfolyo) kullanma/kullanmama nedenlerine ilişkin analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin öğrenci ürün dosyası (portfolyo) kullanma/kullanmama nedenleri

	NEDENLER	EVET		HAYIR		TOPLAM	
		f	%	f	%	f	%
Öğrenci Ürün Dosyası (Portfolyo) Kullanma Nedenleri	Öğrencilere sorumluluk kazandırması	206	64,8	112	35,2	318	100,0
	Öğrenciye öz disiplin kazandırması	157	49,4	161	50,6	318	100,0
	Öğrencileri yaratıcılığa sevk etmesi	155	48,7	163	51,3	318	100,0
	Öğrencilere kendi kendini değerlendirme becerisi kazandırması	154	48,4	164	51,6	318	100,0
	Öğrencilerin ne bilmediğini değil ne bildiğini ortaya koyması	140	44,0	178	56,0	318	100,0
	Öğrenci gelişimini izlemede kanıtlarla yardımcı olması ve öğretmenin değerlendirmesini kolaylaştırması	138	43,4	180	56,6	318	100,0
	Öğrencileri sınıf dışında da düşünme ve çalışmaya sevk etmesi	136	42,8	182	57,2	318	100,0
	Öğrenci-öğretmen diyalogunu artırması	109	34,3	209	65,7	318	100,0
	Aile ile iletişimi sağlaması	108	34,0	210	66,0	318	100,0
	Öğrencilerin arkadaşlarının gelişimini izleyerek birbirilerine yardımcı olması	99	31,1	219	68,9	318	100,0
	Her derste uygulanabilmesi	98	30,8	220	69,2	318	100,0
	Öğrenciler hakkında daha derinlemesine bilgi sağlaması	94	29,6	224	70,4	318	100,0
	Kayıt olarak saklanabilmesi, istenildiğinde gözden geçirilebilmesi	70	22,0	248	78,0	318	100,0
	Öğrencilerin bu yöntemi sınav olmaya tercih etmesi	62	19,5	256	80,5	318	100,0
	Diğer	4	1,3	314	98,7	318	100,0
Öğrenci Ürün Dosyası (Portfolyo) Kullanmama Nedenleri	Sınıfın kalabalık olması	9	2,8	309	97,2	318	100,0
	Öğretmene fazla yük getirmesi	9	2,8	309	97,2	318	100,0
	Fiziksel koşulların yetersiz olması	7	2,2	311	97,8	318	100,0
	Fazla zaman alması	7	2,2	311	97,8	318	100,0
	Puanlama sırasında subjektif olunması, ön yargı, beklentiler ve birbiriyle uyumsuz ölçüm hatalarına sebep olması	5	1,6	313	98,4	318	100,0
	Yöntemin yararına inanmaması	5	1,6	313	98,4	318	100,0
	Diğer	2	0,6	316	99,4	318	100,0
	Yöntem hakkında yeterli bilgisinin olmaması	0	0	318	100,0	318	100,0

Tablo 3'e göre öğrenci ürün dosyası kullanma nedenlerinin başında %64,8 ile öğrenciye sorumluluk kazandırması gelirken, %49,4 ile "öğrenciye öz disiplin kazandırması", %48,7 ile "öğrencileri yaratıcılığa sevk etmesi", %48,4 "öğrencilere kendi kendini değerlendirme becerisi kazandırması" gelmektedir. Kullanmama nedenlerinin başında ise %2,8'er ile "sınıfın kalabalık olması" ve "öğretmene yük getirmesi" gelmektedir. Kullanmama nedenlerinden, "yöntem hakkında bilgim olmadığı için" seçeneğinin hiç işaretlenmemiş olması, örneklem grubundaki öğretmenlerin içinde öğrenci ürün dosyasını bilmeyen öğretmenin olmadığını göstermektedir. Görüşülen bir öğretmen portfolyo için şunları söylemiştir;

Ö14. *Yeni müfredatla portfolyoyu da kullandım. Çalışmalarının hepsini değil ama birkaç tanesini inceledim. Az öğrenciyle başarılı olacağına inanıyorum Portfolyolarda, o dosyalarında biriktirmeleri bile onların derslere yoğunlaşmasını sağladı. En azından dosyamızda güzel şeyler bulunsun diye daha sıkı çalıştılar.*

Görüldüğü gibi Ö14 portfolyoyu benimsediğini ve kullandığını ifade etmektedir. Buna karşılık öğretmen, portfolyonun az öğrenciye sahip sınıflarda işlevsel olacağını da düşünmektedir. Aşağıda Tablo 4'te ise öğretmenlerin araştırma/çalışma kağıdı kullanma/kullanmama nedenlerine ilişkin analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin araştırma/çalışma kağıdı kullanma ve kullanmama nedenleri

NEDENLER		EVET		HAYIR		TOPLAM	
		f	%	f	%	f	%
Araştırma/Çalışma Kağıtları Kullanma Nedenleri	Öğrencilerin araştırma yapma gücünü yükseltmesi	223	70,1	95	29,9	318	100,0
	Öğrencileri bilimsel düşünmeye sevk etmesi	147	46,2	171	53,8	318	100,0
	Öğrencilerin yazılı ifade becerileri geliştirmesi	129	40,6	189	59,4	318	100,0
	Her derste uygulanabilmesi	122	38,4	196	61,6	318	100,0
	Eğitimin her kademesinde uygulanabilmesi	115	36,2	203	63,8	318	100,0
	Kayıt olarak saklanabilmesi, istenildiğinde gözden geçirilebilmesi	79	24,8	239	75,2	318	100,0
	Diğer	5	1,6	313	98,4	318	100,0
Araştırma/Çalışma Kağıtları Kullanmama Nedenleri	Öğrencilerin imkânlarının araştırma yapmaya elverişli olmaması	12	3,8	306	96,2	318	100,0
	Ödevleri öğrencilerin yaptığından emin olmaması	9	2,8	309	97,2	318	100,0
	Fazla zaman alması	6	1,9	312	98,1	318	100,0
	Puanlama sırasında subjektif olunması, ön yargı, beklentiler ve birbiriyle uyumsuz ölçüm hatalarına sebep olması	6	1,9	312	98,1	318	100,0
	Öğretmene fazla yük getirmesi	5	1,6	313	98,4	318	100,0
	Yöntem hakkında yeterli bilgisini olmaması	3	0,9	315	99,1	318	100,0
	Yöntemin yararına inanmaması	1	0,3	317	99,7	318	100,0
	Diğer	0	0	318	100,0	318	100,0

Tablo 4'e göre araştırma/çalışma kağıtları kullanma nedenlerinin başında %70,1 ile "öğrencilerin araştırma yapma gücünü yükseltmesi", %46,2 "öğrencileri bilimsel düşünmeye sevk etmesi", %40,6 "öğrencilerin yazılı ifade becerileri geliştirmesi", %38,4 "her derste uygulanabilmesi" gelmektedir. Kullanmama nedenlerinin başında ise %3,8 ile "öğrencilerin imkânlarının araştırma yapmaya elverişli olmaması", %2,8 ile "ödevleri öğrencilerin yaptığından emin olmaması" gösterilmektedir. Bu konuda görüşülen bir öğretmen şöyle söylemiştir;

Ö23. Yeterli araştırma yapmaya imkânı olmayan öğrenciler geride kalıyor. Böyle sakıncaları da var. Her öğrenci için aynı sonucu alamıyoruz. Öğrencilerin geneline değil, belli bir seviyeye göre hazırlanmış program diye düşünüyorum. Araştırma ödevi verdiğimizde bazı öğrencilerin internet ya da kütüphaneye gitmeye maddi güçleri yetmeyebiliyor. Çalışmalar bu gibi sebeplerle eksik kalıyor.

Öğretmenlerin araştırma çalışma kâğıtlarını kullanma nedenlerinin başında belirttikleri gibi araştırma/çalışma kâğıtları, öğrencilerin araştırma yapmalarını sağlayıcı niteliktedir. Ancak öğrencilerin araştırma yapabilmeleri için yeterli imkânlarının olmadığını da bu tekniği kullanmayan öğretmenler belirtmiş, görüşme yapılan öğretmenlerden biri de yukarıdaki gibi dile getirmiştir. Aşağıda Tablo 5’te ise öğretmenlerin proje kullanma/kullanmama nedenlerine ilişkin analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin proje kullanma ve kullanmama nedenleri

NEDENLER		EVET		HAYIR		TOPLAM	
		f	%	f	%	f	%
Proje Kullanma Nedenleri	Öğrencilerin araştırma yapma gücünü yükseltmesi	238	74,8	80	25,2	318	100,0
	Öğrencileri bilimsel düşünmeye sevk etmesi	168	52,8	150	47,2	318	100,0
	Öğrencilerin yazılı ifade becerilerini geliştirmesi	100	31,4	218	68,6	318	100,0
	Eğitimin her kademesinde uygulanabilmesi	99	31,1	219	68,9	318	100,0
	Her derste uygulanabilmesi	97	30,5	221	69,5	318	100,0
	Kayıt olarak saklanabilmesi, istenildiğinde gözden geçirilebilmesi	73	23,0	245	77,0	318	100,0
	Diğer	8	2,5	310	97,5	318	100,0
	Proje Kullanmama Nedenleri	Öğrencilerin imkânlarının araştırma yapmaya elverişli olmaması	18	5,7	300	94,3	318
Grup çalışması şeklinde yapılan projelerde grup üyelerinin eşit şekilde çalışıp çalışmadığını tahmin etmenin güç olması		10	3,1	308	96,9	318	100,0
Ödevleri öğrencilerin yaptığından emin olmaması		9	2,8	309	97,2	318	100,0
Fazla zaman alması		8	2,5	310	97,5	318	100,0
Öğretmene fazla yük getirmesi		5	1,6	313	98,4	318	100,0
Puanlama sırasında subjektif olunması, ön yargı, beklentiler ve birbiriyle uyumsuz ölçüm hatalarına sebep olması		4	1,3	314	98,7	318	100,0
Disiplin sorunları çıkarması		4	1,3	314	98,7	318	100,0
Yöntemin yararına inanmaması		4	1,3	314	98,7	318	100,0
Yöntem hakkında yeterli bilgisinin olmaması		2	0,6	316	99,4	318	100,0
Diğer		2	0,6	316	99,4	318	100,0

Tablo 5’e göre proje kullanma nedenlerinin başında %74,8 ile “öğrencilerin araştırma yapma gücünü yükseltmesi”, %52,8 “öğrencileri bilimsel düşünmeye sevk etmesi”, %31,4 “öğrencilerin yazılı ifade becerilerini geliştirmesi”, %31,1 “eğitimin her kademesinde uygulanabilmesi” gelmektedir. Kullanmama nedenlerinin başında ise %5,7 ile “öğrencilerin imkânlarının araştırma yapmaya elverişli olmaması”, %3,1 ile “grup çalışması şeklinde yapılan projelerde grup üyelerinin eşit şekilde çalışıp çalışmadığını tahmin etmenin güç olması” yer almaktadır. İnceleme yapılan 5 yöntemle ilgili sonuçların geneline bakıldığında öğrenci ürün dosyası ve dereceleme ölçeği kullanma nedenlerinin ikisinde de öğrencilere sorumluluk kazandırması başta gelirken, araştırma/çalışma kâğıtları ve projelerde öğrencilerin araştırma gücünü yükseltmesi başta gelmiştir. Diğer tekniklerde belirtilen nedenler farklılık

göstermiştir. Bu konuda ankette yer alan açık uçlu sorulara verilmiş bir cevap aşağıdaki gibidir;

Bu yöntemler öğrencilerin daha fazla araştırma yapmasına ve bilimsel düşünmesine olanak tanır. Ayrıca öğrencilerin sorumluluk duygularının geliştiğine inanıyorum.

Görüşme yapılan bir öğretmen ise 2004 programının öğrencilerin araştırma yönlerini geliştirmesi konusunda şunları söylemiştir;

Ö27. Araştırma yönleri gelişti. Daha önce de bu tür çalışmalar yapıyordum gerçi. Adı araştırma ödevi oluyordu ama. Şimdi daha fazla sorumluluk bilincine sahipler. Öz güvenleri gelişti. Sınıfta daha keyifli ve mutlular.

Kullanmama nedenlerinde başta gelen seçenekler, araştırma/çalışma kâğıtları ve projelerde, öğrencilerin imkânlarının araştırma yapmaya elverişli olmamasıdır. Dereceleme ölçeği ve öğrenci ürün dosyasında en çok işaretleme yapılan kullanmama nedeninin “sınıf kalabalık olması” gösterilmesi dikkat çekicidir. Nitekim bir öğretmen yeni tekniklerle ilgili yaşadığı sıkıntıları ankette yer alan açık uçlu soruya verdiği cevaplarda şöyle belirtmiştir;

Proje ve araştırma ödevlerinde kaynağa ulaşmada öğrencilerin zorluk çekmesi ve yeterli kaynak bulamamaları sınıf kalabalık olduğundan birbir ilgilenme imkânı olmaması ve öğretici hatalarının tesbitinin zorluğu.

Görüşme yapılan bir öğretmen ise mevcutların kalabalıklığından yakınlıkla şunları söylemiştir;

Ö1. Bizim en büyük problemimiz öğrenci mevcutları. Bir tekniği uygulayacaksınız, onun bütün aşamalarını kontrol edeceksiniz. Arkasından da çocuğun geçirdiği gelişimi kontrol edip, neyi nereye kadar başarmış tespit edip sonuçta onu ödüllendireceksiniz. Fakat mevcutlar yüksek olduğu için biz son kısmı yapamıyoruz. Mecburen göz ardı edebiliyoruz. Bir de bu yeni müfredat, güzellikleriyle birlikte çok fazla da kırtasiye yükü getirdi. Ailelerin ekonomik güçleri veya buldukları mevkiinin sosyal yapısı bunu kaldıramayabiliyor. Mesela Sultanbeyli’de bir kütüphane yok. Biz çocuklara araştırma ödevi verdiğimizde çocuklar internete yöneliyor. Çoğu çocuğun evinde aile durumları uygun olmadığı için bilgisayar da yok. İnternet kafelere gidiyorlar. Orada olumsuz yönde bazı örnekler alabiliyorlar.

Kullanmama nedenlerinden en az işaretleme yapılanlar, ürün dosyası ve projede, “yöntem hakkında yeterli bilginin olmaması” seçeneği, öteki yöntemlerde ise “diğer” seçeneğidir. Buradan yola çıkarak örnekleme oluşturan öğretmenlerin yöntemleri kullanmama nedenleri ankette yazılan nedenlerden fazla bir farklılık göstermemekte ve ankette yer alan teknikler hakkında öğretmenlerin çoğu bilgi sahibidir denilebilir.

2) Öğretmenlerin, Öğrencilerin Hoşlandığı ve Başarılı Olduğu Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Tekniklerine İlişkin Görüşleri Nelerdir?

Bu sorunun yanıtlanması için 28 öğretmenle yapılan görüşmelerden elde edilen veriler analiz edilmiş ve Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Öğrencilerin ne tür değerlendirmelerde başarılı oldukları yönelik öğretmen görüşleri

Ölçme ve Değerlendirme Türleri	N	f
Test	28	18
Projeler	28	12
Boşluk Doldurmalı Sınavlar	28	7
Performans Ödevleri	28	7
Yazılı Sınavlar	28	6
Doğru Yanlış Testleri	28	5
Öğrenci Ürün Dosyası	28	3
Sınıf İçi Performans	28	2
Gösteri	28	1
Eşleştirmeli Maddeler	28	1
Tartışma	28	1
Öz Değerlendirme	28	1
TOPLAM	28	64

Tablo 6'ya göre öğrencilerin hoşlandıkları ve başarılı oldukları değerlendirme türlerinin başında çoktan seçmeli testler, projeler, boşluk doldurmalı sınavlar ve performans ödevleri gelmektedir. Çoktan seçmeli testlerde öğrencilere cevabı bulma konusunda ipuçlarının verilmesinin öğrencilere kolaylık sağladığı bir öğretmen tarafından şöyle belirtilmiştir;

Ö1. *En çok hoşlandıkları teknik test. Çünkü anımsatan şıklar var. Yani öğrencinin kafasında bilgi ama yazılı sınavda anımsatan bir şey olmadığı için çocuk onu toparlamakta zorlanıyor. Fakat testte şıklardan anımsadığı için testi daha çok seviyor. Bir sınıfa aynı soruları yazılı ve test olarak ayrı ayrı sorarsanız testte başarıları %100 artıyor.*

Projeler ve performans ödevleri ile ilgili görüşülen öğretmenlerden bazıları öğrencilerin ailelerinden yardım alabilmelerine vurgu yaparak şunları söylemiştir;

Ö27. *Performans ödevleri ve projeler hoşlarına gidiyor çünkü araştırarak, büyüklerinden yardım alarak derse çok daha hazır geliyorlar. Bu tekniklerde başarılı da oluyorlar. En pasif öğrenci bile heyecanla hazırlıyor.*

Ö11. *Portfolyoyu evde hazırladığı için aileden yardım alabiliyor öğrenci. Aileden yardım alması çocuğu geliştiriyor. İnternette araştırma yapmayı çok seviyorlar. Görüşmeler, anketler hazırlayıp uygulamıştık. Bundan da hoşlanmışlardı.*

Bir başka öğretmen ise öğrencilerin sunum yapmaktan hoşlandıklarına dikkat çekmiştir.

Ö14. *Portfolyolardan hoşlanıyorlar. Klasik yazılıları sadece başarılı öğrenciler, başarılarını gösterebildikleri için seviyorlar. Gerisi hiç hoşlanmıyor. Portfolyolardan sınıfta saklanıp, diğer arkadaşlarına ürünlerini gösterebildikleri için çok hoşlanıyorlar.*

Boşluk doldurmalı sınavlarda ise boşluklara yerleştirilecek kelimelerin verilmesi durumunda öğrencinin doğruya daha kolay ulaşması öğrencilerin bu tekniklerden hoşlanma nedeni olarak şöyle belirtilmiştir;

Ö18. *Boşluk doldurmalarda anahtar sözcükleri verirsek yapıyorlar ama vermezsek yazamayabiliyorlar.*

Öğrencilerin başarılı oldukları ve sevdikleri teknikler hakkında öğretmenlerin görüşleri tek bir teknik etrafında yoğunlaşmamış, ancak söylenen teknikler ve bu teknikleri öğrencilerin niçin sevdiği ve başarılı oldukları konusundaki fikirler benzerlik göstermiştir. Görüşme yapılan öğretmenlerin okullarındaki ölçme ve değerlendirme uygulamalarına ilişkin ifadeleri aşağıda verilmiştir.

3) *Öğretmenlerin, Ölçme ve Değerlendirmenin Okullarda Kuralına Uygun Yapılıp Yapılmadığı ve Yapılmama Nedenlerine İlişkin Görüşleri Nelerdir?*

Bu sorunun yanıtlanması için görüşme yapılan 28 öğretmenden elde edilen veriler analiz edilmiş, anketteki açık uçlu soruya yanıt veren 129 öğretmenin cevapları ile desteklenmiş ve Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmenin kurallarına uygun gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği konusundaki görüşleri

Görüşler	N	f	%
Uygulanıyor	28	11	39,3
Uygulanmıyor	28	7	25,0
Kısmen	28	6	21,4
Zümre Olarak Uyguluyoruz Diğerlerini Bilmiyorum	28	4	14,3
TOPLAM	28	28	100

Tablo 7’ye göre öğretmenlerin okullarında ölçme ve değerlendirmenin kurallarına uygun yapılıp yapılmadığı konusundaki görüşleri %39,3 ile “yapıldığı” cevabında yoğunlaşmıştır. Öğretmenlerin %25,0’i “yapılmadığını”, %21,4’ü ise “kısmen yapıldığını” belirtmiştir. Yapıldığını söyleyen öğretmenler emin konuşmamış “arkadaşlarım ellerinden geleni yapıyorlar, uyguladıklarını düşünüyorum” gibi cevaplar vermişlerdir. Örneğin;

Ö12. *Okul adına konuşmak çok zor ama arkadaşlar eminim elinden geleni yapıyordur. Ben de elimden geleni yapıyorum. Dediğim gibi bizim en büyük avantajımız çocukları her yönüyle tanımamız. Değerlendirmede zorluk çekmiyoruz. Her şeyin okulda tam yürüdüğüne inanıyorum. Arkadaşlar özveriyle çalışıyorlar.*

Ö13. *Arkadaşların hepsi çok iyi çalışıyorlar. Gördüğüm kadarıyla istekliler, araştırıyorlar. Çok iyi bilmiyorum arkadaşların durumunu ama Kartal’da isim yapmış, başarılı bir okul burası.*

Bir başka öğretmen ise 2004 programını uyguladıkları ikinci yıl olmasının yararından söz etmiştir;

Ö27. *%90 diyebilirim. Geçen yıl daha alışıyorduk ama bu yıl kavradığımız için daha ciddi değerlendirme yapıyoruz.*

Uygulanmadığını söyleyen öğretmenler ise özellikle mevcutların kalabalıklığından yakılarak bu şartlarda istense bile uygulanamayacağını söylemişlerdir. Bu konuda bir öğretmen ankette yer alan açık uçlu soruya şunları yazmıştır;

Ölçme araştırmaları çok fazla zaman almaları ve sınıfları kalabalık olması sebebiyle tam olarak uygulanabilir olduğunu düşünmüyorum.

Görüşme yapılan öğretmenlerden ölçme ve değerlendirmenin amaçlarına uygun olarak uygulanmadığını düşünen öğretmenlerden biri buna neden olarak mevcutların fazla olmasını göstermiştir.

Ö1. *İnanmıyorum çünkü mevcutlar fazla. Ne kadar uğraşsak da yapamıyoruz. İnsanların kaldırabileceği bir yük var. Sonuçta öğretmenler de insan. Sınıfta 59 kişi var ve Çoklu zekâ kuramı geçerli. Her öğrencinin zekâ alanı, kapasitesi, ilgisi, motivasyonu farklı. Tam olarak verebiliyoruz dersek yalan söylemiş oluruz. Biz elimizden geldiğince ortasını, öğrencilerin ilgisine, sevgisine göre özellikle aileleriyle iletişim kurarak bulmaya çalışıyoruz. Biz ailelere okul dışında da destek veriyoruz ve onların okulu desteklemelerini sağlamaya çalışıyoruz. Burada dönem başında on beş günde bir uzman getirip ailelere seminer verdik. Velilere, evde çocuklarla nasıl ilgilenilir, nasıl ders çalıştırılır anlattık. Bunun oldukça faydasını gördük. Zaten bizi biraz destekleyen de bu. Bu da olmasa Sultanbeyli ortamında belki çalışmalarımızın çoğu boşa kalacak. Çünkü çocuk okuldan çıktıktan sonra boya sandığını eline alıp ayakkabı boyuyor veya mendil satıyor. Bunu engelleyemiyorsunuz. Ailedeki bütün çocuklar çalışıyor. Aile haklı olarak 'okula gittiği için çocuklardan birine ayrıcalık mı yapayım?' diyor. 'Ben ona farklı davranırsam öbürleri tepki gösterir' diyor. Okula giden öğrencinin çalışması yasak olsa bile veli onu dikkate almıyor. Çünkü veli de 450-500 milyon maaş alıyor. Haklı olarak 'nasıl geçineceğim?' diyor. Bu nedenle bir şey yapamıyor, engelleyemiyoruz.*

Aşağıdaki öğretmenler ise ölçme ve değerlendirmenin kurallarına uygun yapılamamasını programa henüz tam olarak alışamamalarına bağlamıştır.

Ö5. *Tam denemez. Biz de uyum aşamasındayız. Biz de daha çok iyi kavramış değiliz. Geçen yıla göre daha iyiyiz ama çok da iyi kavradığımızı düşünmüyorum. Çünkü eski sistemin değerlendirme açısından kolaylıklarına kaçtığımız kendi adıma da oluyor. Yine de öğretmenlerin samimiyetle uygulamaya çalıştıklarını görüyorum. Ama dört dörtlük uygulanamıyor.*

Ö14. *Hayır. Hala herkes sınav yapıyor. Ben de dahil yeni müfredatın getirdiği sisteme alışamadık. Başarının sınavsız ölçülebileceğine inanmadıkları için sınav yapıyorlar. Yeni sistemi uygulayanlar da vardır belki ama fark edilemeyecek kadar az.*

Görüşme yapılan öğretmenlerden uygulanmadığını düşünenlerin buna gösterdikleri sebepler yukarıdaki örneklerde görülmektedir. Bu sebepler Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. Ölçme ve değerlendirmenin okullarda kuralara uygun yapılmadığını söyleyen öğretmenlerin bunun nedenleri konusundaki görüşleri

Görüşler	N	f
Öğretmenlerin Bilgi Eksikliği Var	28	2
Sisteme Alışamadığımız İçin	28	2
Mevcut Fazla	28	2
Altyapı Yetersiz	28	2
Fazla Kırtasiye/Dosyalama İşleri Var	28	1
Sınavsız Başarı Ölçümüne İnanılmadığı İçin	28	1
Öğrenciye Dönüt Verilemiyor	28	1
Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzeyi Düşük	28	1
TOPLAM	28	12

Tablo 8'e göre okullarında ölçme ve değerlendirmenin kurallarına uygun olarak gerçekleştirilmediğini söyleyen öğretmenlerin buna gösterdikleri nedenlerin başında 2'şer kişi ile "öğretmenlerin bilgi eksikliklerinin olması", "sisteme alışamamaları", "mevcutların fazlalığı" ve "altyapının yetersizliği" gösterilmiştir. Bir öğretmen bu konuda ankette yer alan açık uçlu soruya şöyle yazmıştır;

2004 ilköğretim programını, öğretmenler olarak henüz
biz dehi kavrayamadık. Kapsamlı sınıflarda uygulanabilir
kavramlar, ölçme ve değerlendirme yöntemleri çok aldığımız
sıyda, ok. hertürlüğü.

Öğretmenlerin bilgi eksiklikleri ile ilgili görüşülen bir öğretmen ise şunları belirtmiştir;

Ö23. Yeni müfredat için eleştirilerimiz çok. Bir kere ölçme değerlendirme tekniklerini uygulamakta zorlanıyoruz. Tam olarak yapamıyoruz. Çok zaman alıyor. Düşünce olarak iyi olabilir ama bu konuda yeterli hizmet içi eğitim verilmedi. O yüzden istenilen ölçme değerlendirme ve ders islenişinin yapıldığı tam olarak söylenemez.

Öğretmenlerin 2004 programındaki ölçme ve değerlendirme anlayışını tam olarak kavrayamadıkları, sisteme alışamadıkları ve mevcutlarının fazlalığı nedeniyle uygulamada güçlük çektikleri yukarıdaki örneklerde görülmektedir.

4) Öğretmenlerin, 1998 Programı Yürürlükteyken Öğrencilerin Derse İlgisi ve Dersteki Başarısı ile 2004 Programı Yürürlüğe Girdikten Sonra Öğrencilerin Derse İlgisi ve Dersteki Başarısının Karşılaştırılması Konusundaki Görüşleri Nelerdir?

Bu sorunun yanıtlanması için görüşme yapılan 28 öğretmenden elde edilen veriler analiz edilmiş, anketteki açık uçlu soruya yanıt veren 129 öğretmenin cevapları ile desteklenmiş ve Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. 1998 programı yürürlükteyken öğrencilerin derse ilgisi ve dersteki başarısı ile 2004 programı yürürlüğe girdikten sonra öğrencilerin derse ilgisi ve dersteki başarısının karşılaştırılması

Öğrencilerin Derse İlgisi/Başarıları	N	f	%
Arttı	28	19	68,0
Kısmen Arttı	28	4	14,0
Değişmedi	28	2	7,2
Azaldı	28	1	3,6
Azaldı Ama Sınıfta Kalınmadığı için	28	1	3,6
Zamanla Anlaşılacaktır	28	1	3,6
TOPLAM	28	28	100

Tablo 9'a göre öğretmenlerin %68'i 2004 programı yürürlüğe girdikten sonra öğrenci ilgi ve başarılarının "arttığını" belirtmiştir. Bunun sebebi olarak eğitim-öğretim ve ölçme ve değerlendirmenin öğrenci merkezli olması gösterilebilir. Görüşmelerde dile getirilenlere örnekler şöyledir;

Ö18. Genel olarak eski öğrencilerle kıyasladığımızda o bilgi yükü kalktı ama şimdi yetiştirdiğimiz öğrenciler bilgi yönünden eksik olacak. Şimdi daha çok çocuğun özgüvenini sağlıyoruz. Düşüncelerini açıkça söyleyebiliyorlar. Hayal güçleri gelişiyor. Bu yönlerden yeni sistem çok olumlu. Çocukların güzel konuşma yetenekleri gelişti ve düşüncelerini yazıyla ifade güçleri gelişti. Eskiden öğrencilere seçenek veriyorduk. Eski kuşak velilerle çatışıyoruz. Bizim

zamanımızda şu bilgileri öğreniyorduk şimdi bu çocuklar hiçbir şey bilmiyorlar gibi söylemlerle karşımıza geliyorlar. Eskiden çocuklara soru sorardık; var mıdır yok mudur?, açıklayınız. Cevapları vardır ya da yoktur oluyordu. Bu kadar. Şimdi çok güzel cevaplar veriyorlar. Yeni sistem buna fırsat veriyor.

Ö2. Sosyal bilgilerde daha iyi, çünkü sohbet edebiliyorlar. Konuları öz vermiş, kısa vermiş. Ezberciliği kaldırmış. Herkes katılabiliyor. Herkes fikrini söylemek istiyor. İlgileri arttı. Başlangıcı verip öğretmen ve öğrenciye bırakıldığında, artı bir sorun yoksa ders alabildiğine geliyor.

2004 programını olumlu gören iki öğretmen ise öğrencilerin kitaplarına değinmiştir;

Ö25. Az da olsa çocuklar hazırlık yapıyorlar, iş birliği yapıyorlar, bu iyi. Gerçi eskiden de buna yakın çalışmalar vardı. Çok büyük değişiklikler yok. Kitaplarda biraz farklılaşma oldu. Başarı değişmedi. İlgi nispeten arttı ama sunumlarda nasıl olsa sunum yapanlar hazırlandı diye ilgi dağınıklıkları oluyor.

Ö12. Kitaplar ders ve çalışma diye ayrıldı. Çalışma kitapları çok renkli, çocuklara hitap ediyor. Kuru kuru dersin dışına çıkıldı. Çalışma kitapları aynı zamanda öğrencilerin defterleri. Bence daha eğlenceli hale geldi. Bir kroki konusuna bile üç beş sayfa yer verilmiş. Çeşitli örneklerle tekrar tekrar anlatılmış. Çocuk bir sayfada öğrenemediğini bir sonraki sayfada yine öğrenme şansına sahip. Bence çok daha iyi.

Bir başka öğretmen ise başarının 2004 programındaki ölçme ve değerlendirme tekniklerinin ortalamaya katılması yoluyla sağlandığına vurgu yapmıştır;

Ö24. İyi öğrenciler hep iyi. Bu sistemde isteksiz, ilgisiz öğrencileri de zorlayan etmenler var, bu açıdan olumlu. Proje ve performans ödevlerinin ortalamaya katılması başarıyı yükselten bir etmen.

Bu konuda ankette yer alan açık uçlu sorulara öğretmenlerin verdiği cevaplardan örnekler de destekler niteliktedir;

Örneklere görüldüğü gibi, genel olarak 2004 programıyla öğrencilerin ilgilerinde artış olduğu belirtilmektedir. Ancak başarıları ile ilgili yorumlar değişiklik göstermektedir. Kimi öğretmenler ilgi ile bağlantılı olarak başarının yükseldiğini belirtirken, kimi öğretmenler ise bilgi eksikliğinden ve başarının değişmediğinden ya da düştüğünden bahsetmiştir. 2004 programıyla kullanılmaya başlanan ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerinin öğrencileri geliştirip geliştirmediği konusundaki görüşme sonuçlarına aşağıda yer verilmiştir.

5) Öğretmenlerin, 2004 Programı Yürürlüğe Girdikten Sonra Kullanılmaya Başlanan Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Tekniklerinin Öğrencileri Geliştirip Geliştirmediği ve Hangi Yönden Geliştirdiği Konusundaki Görüşleri Nelerdir?

Bu sorunun yanıtlanması için görüşme yapılan 28 öğretmenden elde edilen veriler analiz edilmiş, anketteki açık uçlu soruya yanıt veren 129 öğretmenin cevapları ile desteklenmiş ve Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. 2004 programı yürürlüğe girdikten sonra kullanılmaya başlanan ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerinin öğrencileri geliştirip geliştirmediği

Öğrencilerin Gelişip Gelişmediği	N	f	%
Evet	28	20	71
Kısmen	28	5	18
Değişmedi	28	2	7
Zamanla Anlaşılacaktır	28	1	4
TOPLAM	28	28	100

Tablo 10’a göre görüşme yapılan öğretmenlerin %71’i alternatif ölçme tekniklerinin öğrencileri geliştirdiğini belirtmiştir. Öğrencilerin geliştiğini söyleyen öğretmenlerin bir kısmı gelişmenin sadece durumu iyi öğrenciler için geçerli olduğunu, kötü öğrenciler için yeni yöntem ve tekniklerin külfet haline geldiğini ve öğrencilerin daha da gerilediğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin geliştiğini söyleyen öğretmenlerin bir kısmı ise, başarısız öğrencilerin bile bazı çalışmalarda başarı gösterdiklerini, çalışma kitaplarındaki etkinliklerin bolluğu sebebiyle bol tekrar yoluyla öğrencilerin öğrenme şansının arttığını söylemiştir. Görüşmelerden örnekler şöyledir;

Ö28. *Derste suskun öğrenciler bile ‘ben de bir şeyler başarabiliyorum’u gösterdi. Öğrenciler kendilerini ifade edebiliyorlar. Yapararak yaşayarak öğreniyorlar. Yararı mutlaka oldu ama % 100 başarı sağlanamıyor. İsteksiz öğrencilerde bir gelişme yok.*

Aynı yönde bir başka öğretmen şunları söylemiştir;

Ö11. *98 programı öğrenciye bilgiyi tanım olarak ezberletiyordu. 2004 programı ezbercilikten kurtardı. Konuları kendi yaşantısından örneklerle daha iyi öğreniyorlar. Daha katılımcı oldular. İlgi arttı. Dolayısıyla başarıları da tetiklendi.*

Ankette yer alan açık uçlu sorulara verilmiş bir cevapta ise öğretmen projelerden memnuniyetini bildirmiştir;

Bu programda en çok "projeler" olmasından memnunum. Çünkü öğrenci proje yaparken araştırarak düşünerek, kendini ifade ederek ve mutlu olarak öğrenmeyi öğreniyor. Tabii bu benim düşüncem.

Öğretmenler genel olarak öğrencilerin geliştiğini belirtmiştir. Öğrencilerin hangi yönlerden geliştiği konusunda ise farklı fikirler ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin hangi yönden geliştiklerine ilişkin yapılan görüşmelerde ortaya çıkan sonuçların tablosu aşağıdadır;

Tablo 11. Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerinin öğrencileri hangi yönlerden geliştirdiği

Öğrenciyi Hangi Yönden Geliştirdiği	N	f
Araştırma Yetenekleri Gelişti	28	8
Özgüvenleri Gelişti	28	4
Sorumluluk Bilinci Gelişti	28	3
Kendilerini İfade Etme Yönleri Gelişti	28	3
Kendilerini Daha İyi Tanıdılar	28	2
Muhakeme Yetenekleri Gelişti	28	1
Dosyalama Yapmayı Öğrendiler	28	1
El Kol Koordinasyonları Gelişti	28	1
Daha Azimli Çalışmaya Başladılar	28	1
Kaynaklara Nasıl Ulaşacaklarını Öğrendiler	28	1
TOPLAM	28	28

Tablo 11'e göre alternatif ölçme teknikleriyle öğrencilerin en çok araştırma yetenekleri (8 kişi), özgüvenleri (4 kişi), sorumluluk bilinçleri (3 kişi) ve kendilerini ifade etme yönlerinin (3 kişi) geliştiği belirtilmiştir. Ankette yer alan açık uçlu sorulardan bir örnek şöyledir;

Öğrencilerin bilgiye ulaşma yollarını öğrenmesi, araştırmaya serk etmesi, yaratıcılığını fark etmesi ve bunu kullanmaya başlayarak öğrenmenin yükselmesi, konuları ezberle değil yaparak yaparak öğrenmesi ve bunun neticesinde daha geniş bir perspektiften bakabilme olanağı tanınması, eleştirel düşünceye sahip olabilmelerine imkân göstermesi bakımından oldukça yararlı olduğunu düşünüyorum.

Bu konuda görüşme yapılan öğretmenlerden biri öğrenci merkezli eğitime geçiş yapıldığını dile getirmiştir;

Ö18. *Çocuğun kendini ifade etme olanağını tam ortaya çıkarıyor. Yıllardır öğrenci merkezli eğitim diyorduk ama bir türlü tam geçiş yapamıyorduk. Şimdiki bu etkinlikler öğrenciyi tam olarak etkin kılıyor. Çocuk sonuca akıl yürüterek ulaşıyor. Çok başarılı buluyorum.*

Öğrencilerin gelişiminin hangi yönlerde sağlandığını dile getiren iki öğretmenin söyledikleri de aşağıdaki gibidir;

Ö3. *Daha önceki programda testler, sınavlar gibi daha somut teknikleri kullanıyorduk. Çocuklardaki davranışlara dikkat ediyorduk. Bunları çizelgeye de döküyorduk. Üniversitede etkinlik sistemi vardı aslında. Mezun olalı çok olmadığı için bize gösterilmişti. Bu etkinlikleri zaten uyguluyorduk. Ama şu anda bunu tüm derslere yaydık. Yeni program çocukları daha hareketli kılıyor. Daha çok öğrenci merkezli olduğu için çocuklar kendini daha sorumlu hissediyor. Bunun için de daha çok çalışıyorlar. Proje ve performans ödevleriyle daha bireysel çalışıyorlar. Eskiden genellik vardı. Şimdi çocuk kendini daha ön planda hissediyor. Program güzel hazırlanmış, zenginleştirilmiş. Bunlar çocuğu ezbercilikten kurtarıyor. Daha sosyal bir kişilik kazandırıyor.*

Ö13. *Çocuk araştırmaya, incelemeye yöneldi, kendisini tanımaya başladı. Eksikliklerini görebiliyor.*

Bu sonuçlara bakarak 2004 programı ile ulaşılmak istenen hedeflerin bir kısmının (sosyal kişilik kazandırma, araştırma yapma, kendini tanıma, kendini ifade etme, akıl yürütme gibi) gerçekleştiği söylenebilir.

Tartışma ve Sonuç

1) *Öğretmenlerin Öz Değerlendirme, Dereceleme Ölçeği (Rubrik), Öğrenci Ürün Dosyası (Portfolyo), Araştırma/Çalışma Kâğıdı ve Proje Tekniklerini Kullanıp Kullanmama Nedenleri Nelerdir?*

Öğretmenlerin öz değerlendirme kullanma nedenlerinin başında “öğrencilerin kendi güçlü ve zayıf yönlerini tanımalarına yardım ettiği için“ gelirken kullanmama nedeni olarak öğrencilerin yanlış davranabilme ihtimali belirtilmiştir. Dereceleme ölçeği (Rubrik) ve öğrenci ürün dosyası (Portfolyo) kullanma nedenlerinden en çok işaretlenen şık öğrenciye sorumluluk kazandırmak, kullanmama nedenlerinden ise sınıfın kalabalıklığı olmuştur. Benzer şekilde Çelikkaya, Karakuş, Demirbaş'ın (2010) yaptıkları araştırmada da öğrenci ürün dosyalarının sınıf mevcudunun artmasına bağlı olarak kullanım aralığının düştüğü belirlenmiştir.

Araştırma/çalışma kâğıtları ve projelerin kullanılma nedenleri, öğrencilerin araştırma yapma gücünü yükseltmesi olarak saptanırken, kullanmama nedenleri de öğrencilerin imkanlarının araştırma yapmaya elverişli olmaması noktasında birleşmiştir. Benzer şekilde Yılmaz ve Benli (2011) yaptığı araştırmada velilerin performans görevlerini çocuklarının kişisel gelişimleri açısından yararlı buldukları; onların araştırma isteklerini artırdığı, ancak kaynaklara ulaşmada problem yaşadıkları ve verilen görevlerde çocuklarına yardım etme sürecinin oldukça zaman aldığı sonucuna ulaşmıştır. Coşkun, Gelen ve Kan (2009)'ın yaptıkları araştırmanın bulgularına göre, öğretmenlerin çoğu performans ödevlerinin amacına uygun olarak gerçekleştirilemediğini belirtmiştir. Buna rağmen öğretmenlerin performans ödevlerinin öğrenci gelişimine katkıları konusundaki görüşleri büyük oranda olumludur. Öğrenciler de performans ödevlerinin kendilerine yararlı olduğunu düşünmektedirler. Performans ödevleriyle ilgili yaşanan zorlukların başında, sınıfların kalabalık oluşu ve zamanın yetersizliği gelmektedir. Ayrıca, öğretmen ve öğrenciler performans ödevleri hakkında kendilerine bilgi verilmesini istediklerini belirtmişlerdir.

Kuran ve Kanatlı (2009) yaptıkları araştırmada öğretmenlerin en çok kullandıkları alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin başında performans ödevleri, proje çalışmaları ve öğrenci ürün dosyasının geldiğini tespit etmiştir. Bunun nedeni olarak, bu tekniklerin daha fazla bilinmesi ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu tekniklerin uygulanmasını zorunlu kılması olarak belirtilmiştir. Bu araştırma sonucunda ortaya çıkan kullanma nedenlerine ek olarak daha sonraki yıllarda yapılmış olan Kuran ve Kanatlı'nın araştırmasında Milli Eğitim Bakanlığı'nın uygulanmasını zorunlu tuttuğu tekniklerde öğretmenlerin bir mecburiyet sebebiyle bu teknikleri tercih ettiği sonucuna ulaşılabilir.

2) *Öğretmenlerin, Öğrencilerin Hoşlandığı ve Başarılı Olduğu Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Tekniklerine İlişkin Görüşleri Nelerdir?*

Öğretmen görüşlerine göre, öğrencilerin en çok hoşlandıkları ve başarılı oldukları ölçme ve değerlendirme türlerinin başında çoktan seçmeli testler, projeler, boşluk doldurmalı sınavlar ve performans ödevleri yer almaktadır. Bu sonuca göre, 1998 programı yürürlükteyken kullanılmakta olan tekniklerin bazılarının kullanılmaya devam edildiği ve bunun yanında alternatif ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerinin de kullanılmaya başlandığı söylenebilir.

3) *Öğretmenlerin, Ölçme ve Değerlendirmenin Okullarda Kuralına Uygun Yapılıp Yapılmadığı ve Yapılmama Nedenlerine İlişkin Görüşleri Nelerdir?*

Görüşme yapılan öğretmenlerin 11'i ölçme ve değerlendirmenin kuralına uygun yapıldığını düşünürken 7'si yapılmadığını düşünmektedir. Sayıların birbirine yakınlığı dikkat çekicidir. Ölçme ve değerlendirmenin kurallara uygun yapılmamasına gösterilen nedenler; öğretmenlerin bilgi eksikliğinin olması, sisteme alışılmaması, mevcutların fazlalığı ve altyapıdaki yetersizlikler olarak sıralanabilir. Bu noktada öğretmenlere verilecek seminerlerin

faydalı olacağı düşünülebilir. Bu araştırmayla paralel olarak Kuran ve Kanatlı (2009) yaptıkları araştırmada öğretmenlerin, alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanmada sorun yaşadıklarını, bu sorunun nedenleri olarak, zaman, kaynak yetersizliği, sınıf mevcutlarının kalabalık olması, öğrenciler ile velilerin ilgisizliği ve öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme konusunda yeterli bilgi sahibi olmamalarını saptamışlardır. Yine Çelikkaya, Karakuş, Demirbaş (2010) yaptıkları araştırmada öğretmenlerin öğrenci başarısının belirlenmesinde, kendilerini daha yeterli olarak gördükleri geleneksel ölçme değerlendirme araçlarını tercih ettiklerini görmüşlerdir. Ölçme araçlarını kullanmada karşılaştıkları sorunların başında sınıfların kalabalık oluşu, maliyet ve zaman yetersizliği bulunmuştur. Diğer sonuçlar da dikkate alındığında, öğretmenlerin alternatif ölçme değerlendirme araçlarının kullanımı ve hazırlanması konusunda daha kapsamlı hizmet içi eğitime ihtiyaçları olduğu anlaşılmıştır. Ancak bir diğer araştırma sonucunda da hizmet içi eğitim almış ve almamış öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarını kullanımları arasında bir fark bulunamamıştır. Bu sonuç yapılan hizmet içi eğitim seminerlerinin çok kalabalık gruplar şeklinde yapılması ve uygulama yapmadan sadece teorik bilgi vermeye dayalı olmasından kaynaklanmış olabilir. Buradan hareketle hizmet içi eğitimlerin gözden geçirilerek varsa eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir denilebilir. Coşkun, Gelen ve Kan (2009)'ın yaptıkları araştırmada, araştırmaya katılan öğretmenlerden biri "Müfredat öğrenci merkezli olduğu için, yardım etmemeliyim; edersen müfredata uygun davranmış olmam" düşüncesini dile getirmiştir. Oysa öğrenci merkezli olarak hazırlanan yeni öğretim programında öğretmenin öğretim sürecinde "öğrenciyi yönlendiren, ona yardımcı olan ve kendini geliştirmesinde yol gösteren bir rehber konumunda" olduğu, öğrencilerin karşılaştığı zorluklarda onlara yardımcı olarak yapıcı eleştirilerle onları yönlendirmesi gerektiği vurgulanmıştır. Öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri ile ilgili yanlış ve eksik algılarına bir örnek olan bu öğretmen görüşü de göz önünde bulundurularak seminer ihtiyacının büyük olduğundan söz edilebilir.

4) Öğretmenlerin, 1998 Programı Yürürlükteyken Öğrencilerin Derse İlgisi ve Dersteki Başarısı ile 2004 Programı Yürürlüğe Girdikten Sonra Öğrencilerin Derse İlgisi ve Dersteki Başarısının Karşılaştırılması Konusundaki Görüşleri Nelerdir?

Öğretmenler 2004 programı yürürlüğe girdikten sonra, öğrenci ilgi ve başarılarının arttığını belirtmiştir. Bunun nedeni olarak eğitim-öğretim ve ölçme ve değerlendirmenin öğrenci merkezli olması gösterilebilir. Nitekim Titrek'in (2005) yaptığı araştırmada, öğrencilerin başarısızlık nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri arasında öğrencilerin derse karşı ilgisiz olmaları belirtilen on iki neden içerisinde altıncı sırada yer almıştır. 2004 programı ile öğrencilerin derse ilgisi ve dersteki başarılarının arttığı göz önünde bulundurulursa, öğrenci başarısızlık nedenleri içerisinde öğrencilerin derse karşı ilgisiz olmaları bundan sonra yapılacak araştırmalarda daha alt sıralarda yer alacak ya da hiç belirtilmeyecektir yorumu yapılabilir. Atasoy ve Akdeniz (2006), yapılandırmacı kurama göre hazırlanmış çalışma yapraklarını fizik dersinde uyguladıkları araştırmalarında, uygulamadan sonra öğrencilere yönelttikleri açık uçlu sorularda öğrencilerden, çalışma yaprakları ile fizik dersine ilgilerinin arttığı, bu esnada yapılan tartışmaların dersleri daha zevkli hale getirdiği ve daha kalıcı bilgiler öğrendikleri yönünde cevaplar almışlardır. Öğrenciler; doğruyu kendileri araştırıp bulduklarını, olayları nedenleri ile araştırabildiklerini, ezberden kurtulduklarını, günlük hayatla ilişkilendirme yapabildiklerini, grup çalışması yapabildiklerini, ön bilgileri hatırlamakta zorlandıklarını belirtmişlerdir.

5) Öğretmenlerin, 2004 Programı Yürürlüğe Girdikten Sonra Kullanılmaya Başlanan Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Tekniklerinin Öğrencileri Geliştirip Geliştirmediği ve Hangi Yönden Geliştirdiği Konusundaki Görüşleri Nelerdir?

Öğretmenlerin çoğunluğu 2004 programıyla kullanılmaya başlanan ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerinin öğrencileri geliştirdiğini düşünmektedir. Bazı öğretmenler gelişmenin sadece başarılı öğrenciler için geçerli olduğunu düşünürken bazıları ise çalışma kitaplarındaki etkinliklerin bolluğu ve çeşitliliği nedeniyle başarısız öğrencilerin bile bazı çalışmalarda başarı gösterdiğini belirtmektedir. Alternatif ölçme teknikleriyle öğrencilerin en çok araştırma yetenekleri, özgüvenleri, sorumluluk bilinçleri ve kendilerini ifade etme yönlerinin geliştiği belirtilmiştir. Vaiz (2003) portfolyo ve projeler için öğrencilerin ders dışı kaynakları özellikle de internet kaynaklarını kullandığını gözlemlemiştir. Portfolyo, kağıt kalem testi, veli ve öz değerlendirmeler arasında anlamlı farklılıklar bulmuştur.

Öneriler

Öğretmenlerin bazı teknikleri kullanmamaları ve yeterli bilgi sahibi olmamaları nedeniyle, 2004 programı yürürlüğe girdikten sonra kullanılmaya başlanan ölçme değerlendirme yöntem ve tekniklerine yönelik olarak hizmet içi eğitimler çoğaltılmalı, uzman kişiler ve akademisyenlerin seminerler vermesi sağlanarak daha verimli hale getirilmeli, öğretmenlerin hizmet içi eğitim programlarına katılmaları için özendirici ve teşvik edici önlemler alınmalıdır.

Ders kitabı ve öğrenci çalışma kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme formları azaltılıp uygulanabilir hale getirilmelidir.

Özellikle eğitim fakültelerindeki ölçme ve değerlendirme derslerinin daha verimli hale getirilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Öğretmen adaylarına, ölçme ve değerlendirme alan bilgisi bakımından hem teorik hem de pratik etkinliklerle deneyim kazandırılmalıdır.

Kaynaklar

- Ataman, M. (2007). *Benzeşen ve Ayrışan Yönleriyle 1998 ve 2004 İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programları'nda (4-5. Sınıflar) Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Teknikleri ve Bunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri*. MÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Atasoy, S. ve Akdeniz, A. R. (2006). Yapılandırmacı Öğrenme Kuramına Uygun Geliştirilen Çalışma Yapraklarının Uygulama Surecinin Değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 170, 157-175.
- Bahçeci, D. (2009). Portfolyo Değerlendirmenin Sınav Kaygısı, Çalışma Davranışı ve Tutum Üzerine Etkisi. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 1, 169-182
- Coşkun, E., Gelen, İ. ve Kan, M.O. (2009). Türkçe Derslerindeki Performans Ödevleri Konusunda Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11, 22-55.
- Çelikkaya, T., Karakuş, U. ve Demirbaş, Ç. Ö. (2010). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ölçme-Değerlendirme Araçlarını Kullanma Düzeyleri ve Karşılaştıkları Sorunlar. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 57-76
- Deniz, Z. Alternatif Değerlendirme Yöntemleri. Hacettepe Üniversitesi Seminer Dosyaları. <www.eod.hacettepe.edu.tr/seminerdosyaları> (2006, Temmuz)
- Karadüz, A. (2010). Yapılandırmacı Paradigma Bağlamında Türkçe Derslerinde Öğrenme Ortamları. *MKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 135-154.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın.

- Karatay, H. (2010). Türkçe Dersi Öğretim Araçlarında Yapılandırmacılık: Metinlerarasılık. *MKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 155-178.
- Kuran, K., ve Kanatlı, F. (2009). Alternatif Ölçme Değerlendirme Teknikleri Konusunda Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *MKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 209- 234
- LeComplete, M.D. & Goetz, J.P. (1982) Problems of Reliability and Validity in Ethnographic Research, *Review of Educational Research*, 52, 31-60
- MEB (2001). *Anadolu Öğretmen Liseleri İçin Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara, MEB Yayınevi.
- MEB (2004a). *İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi 1,2,3. Sınıflar Öğretim Programı*. Ankara, MEB Yayınevi.
- MEB (2004b). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4-5. Sınıflar Öğretim Programı*. Ankara, MEB Yayınevi.
- Silverman, D. (1993) *Interpreting Qualitative Data: Method For Analysing Talk, Text And Interaction: London Sage Publication*
- Titrek, A.D. (2005). *Öğretmenlerin İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Kullandıkları Ölçme Araçlarının Niteliksel Özellikler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, MÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Vaiz, O. (2003). *Proje Tabanlı Öğrenmede Portfolyoların (Öğrenci Gelişim Dosyalarının) Kullanımı ve Öğrenme Sürecine Yansımaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, HÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım, C. (1999). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme (4. Basım)*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2004). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, M. ve Benli, N. (2011). İlköğretim I. Kademedeki Verilen Performans Görevlerinin Veli Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi. *MKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 287-302.

The Purpose and Efficiency of the Applications of the Assessment and Evaluation Methods in The Social Studies (4-5th Grades) Program[†]

Meltem Ataman¹ and Yücel Kabapınar^{2,*}

¹ Ministry of National Education, Turkey

² Marmara University, Turkey

Received: 12.04.2012 - Revised: 08.05.2012 - Accepted: 11.05.2012

Summary

Purpose of the Study: The study aimed to find out the reasons for the usage of assessment and evaluation methods by elementary teachers and to investigate the efficiency of the applications in the classroom settings.

Method(s): The study involved both qualitative and quantitative research designs. A questionnaire including open and closed ended questions was developed and distributed to 318 elementary teachers. Of these, 129 answered open-ended questions on the questionnaire. A semi-structured interview was also conducted with 28 elementary teachers. The closed-ended questions in the questionnaire were analyzed to find out the teachers' reasons for using or not using assessment and evaluation methods. The results were presented in the form of frequencies and percentages. The content analysis was benefited in that the qualitative data obtained via open-ended questions appeared in the questionnaire and semi-structured interviews.

Findings and Discussions: The findings indicated that elementary teachers use assessment and evaluation methods so as to instill in students a sense of responsibility, develop their research skills, increase students' motivation and success in the course and enable students to be aware of their personal characteristics and potential. According to the findings, some of the factors that affect elementary teachers' usage of the new assessment and evaluation methods are teachers' unfamiliarity with the new assessment and evaluation methods, school infrastructure and overcrowded classrooms.

Conclusions and Recommendations: In light of the findings it can be concluded that elementary teachers need to attend in-service teacher training programs concerning the new assessment and evaluation methods with special focus on their design and classroom applications.

Keywords: Social Studies, Assessment and Evaluation, Assessment Methods

---

* Corresponding Author: E-mail: ykabapinar@marmara.edu.tr

[†] This research consists of a section of her master thesis entitled "The Similarities and Differences of Measurement and Evaluation Methods and Techniques in 1998 and 2004 (4-5th classes) of Elementary Social Studies Programs and Teachers' Views on them"